

35

umberto barbieri

UB

65

H&M

pagina 71
de kunst van de originaliteit
Pieter van Assche

igt om een uitgekiende balans tussen conventie en durf.

de kunst van de originaliteit

Peter van Assche

De drie modellen van H&M zijn het ideale typebeeld voor de ware architect. Strak in het pak met de juiste bescheiden afwijkingen. Geen stropdas, of een verkeerde. De architect rechts een opstaand kraagje, links een nonchalant openvallende witte blouse. Broeken en colbertjes zo zwart als mogelijk en de haren zorgvuldig in de war. De blik is zelfverzekerd, licht arrogant en eigenzinnig. Mannen van de wereld voor de visie van morgen.

Een kenmerk van het succes van H&M is dat het een originaliteit suggereert die er niet is. Niet alleen omdat de verkeerde stropdas in alle H&M winkels te koop is en daardoor al niet meer verkeerd kan zijn: het is vooral een originaliteit die de grenzen van het begrijpelijke en aanvaardbare nooit zal overschrijven. Het ziet er uit als een maatpak, een touch van Gaultier of Versace, het blijft een connectiepak binnen de budget van de gemiddelde consument. Met minimale ingrepen wordt de middelmaat opgetild tot iets wat er bijzonder uitziet.

De vergelijking met architectuur is evident. In de tijd van visuele bombardementen en slinkende budgetten komt het merendeel van de beroepspraktijk er op neer iets bekends te genereren dat er met minimale ingrepen weer fris en nieuw uit ziet. De kunst van het begrijpelijk origineel zijn is hier van groot belang. Originaliteit is weliswaar slechts een gevel dik, maar vraagt om een uitgekende balans tussen conventie en durf. Als de kleur stropdas het enige verschil tussen de drie heren is, dan weerspiegelt zich in deze lap stof de volledige identiteit van de drager. Oppassen dus.

Architectuuropleidingen (en ook kunstacademies) beseffen dat het niet eenvoudig is origineel te zijn. Originaliteit moet geleerd worden, maar een goede methodiek daarvoor ontbreekt. Het is dan ook een hemelsbreed verschil met opleidingen van vroeger, waarin architectuur als een métier werd onderwezen. In het eerste jaar tekende je klassieke gebouwen na, in het tweede jaar knutselen met papieren vouwmodellen, in het derde en vierde jaar volgden schoorvoetend de eerste ontwerpen. Na vier jaar was je zo indringend overtuigd van het hoe en waarom van goede architectuur dat het

afstudeerproject een logische consequentie was van het voorgaande. Als persoonlijk statement niet bijzonder, als proeve van bekwaamheid des te overtuigender. De opleiding was bij machte garant te staan voor een vakkundige inplanting van een architectuuroppvatting in het denkraam van de student.

De huidige methodiek voor het onderwijzen van het origineel-zijn beperkt zich meestal tot het stellen van een originele opgave. De rol van de docent wordt daarmee onbenullig. Hij of zij kan niets doceren, alleen maar de productie van de studenten op hun originaliteit beoordelen. Ook de student bevindt zich in een lastig parket, want hij of zij moet de worsteling met de uit het niets komende originaliteit weer aangaan. Iets goeds maken is niet goed genoeg. Goed of slecht is niet het criterium. Originaliteit is waar het om draait.

Het voordeel voor het opleidingsinstituut is dat de methodiek originaliteit onafhankelijk is van kennis of ervaring. Boeken lezen is overbodig en alle studiejaren kunnen zonder enig probleem daar elkaar gehusseld worden. Het maakt niet uit in welk jaar de student zit. Sterker nog, mijn beoordelingen kwamen tot ongekende hoogten in de tijd dat ik de minste kennis en de grootste naïviteit bezat. Tot mijn eigen verbazing was ik juist toen in staat onvermoed en onbedoeld ontwerpen te genereren die in al hun misplaatstheid alleen maar origineel te noemen waren. Goede score! Maar goede architect?

De misvattingen dat originaliteit gelijk is aan kwaliteit keert langzaam in zijn tegendeel. De Nederlander is chronisch vermoed en de koningin propageert op Prinsjesdag het begrip onthaasting. Ook in de architectonische discipline is een tendens naar meer statische opvattingen merkbaar. Rob Krier bouwt een nieuwe buitenwijk in de gemeente Helmond en de Academie van Bouwkunst Rotterdam organiseert een excursie met als thema 'New Urbanism'. Architectuur en stedenbouw waar originaliteit wordt vervuld voor opvatting. Zelfs Rem Koolhaas begint, als voorbeeld in het nieuwe auditorium in Utrecht, zijn gebouwen als een maniërist te detailleren. Het gaat blijkbaar

niet enkel meer om het grote gebaar, kwaliteit wordt ook met ogenschijnlijke kleinigheden gedefinieerd.

De heroïek van het origineel-zijn zou weleens zijn langste tijd gehad kunnen hebben. Ook de kleren van de zelfverzekerde jongens van H&M komen eens in de uitverkoop.

redactioneel

inhoud

arch
onderwijs
en actualiteit

wat zie/
ervaar ik?

wat doe/
maak ik?

wat is ...?

wat moet zijn?

colofon